

Pravda, dcera pana ministra má skvělé vychování, ale jinak ho k ní nic netáhne. V jeho mladičském srdci tíživě, bolestně dozrává brímě tajné lásky. Krutější a bodavější, než by kdo tušil.

Obřad dospělosti má princ tedy za sebou. Císař jej již nepustí za závěsy svých ložnic jako kdysi. Jen občas, při příležitostných dvorských slavnostech a vystoupeních, bude svou lásku moci doprovázet na harfu nebo na flétnu. Přesto však kdykoli se zaposlouchá do jejího tichého zpěvu, má pocit, že by chtěl u dvora strávit celou věčnost.

Zatímco tam princ pobývá vždy celý týden, v tchánově domě, u manželky, nezůstane nikdy víc než dva dny. Pak odjede a celý týden stráví u dvora. Ale je ještě tak mladý a nezkušený, že mu to u pana ministra projde a ten jej dál přijímá velmi přívětivě. Dámy jej zde vždy obskakují a častují nejvybranějšími pokrmy a dary a pan ministr mu chystá nejpodivuhodnější způsoby zábavy. Dbá o jeho blaho, jak jen dovede.

Někdejší Pavloniová komnata slouží nyní k odpočinku úřednic různých stupňů a bývalé služebnictvo Gendžiho matky nebylo propuštěno, ale pečuje o jejího syna. Úřad palácových oprav a nejvyššího tesařského mistra Gendži požádal, aby od základu přestavěli i někdejší venkovské sídlo jeho babičky. Využije řad pěkných stromků i tvaru umělé hory a rozšíří podstatnou část rybníka. Jeho lidé se do velkolepé stavby s nadšením pustili. Chybí jen šlechtic, který by chtěl v takovém koutě žít a zároveň splňoval a chápal princovy náročné představy...

Mizící strom

Pověst praví, že jméno Hikaru Kimi – Zářící princ – vymyslel původně onen korejský mistr věštec, který si vysoce cenil chlapcových mimořádných schopností a hledal pro ně přílehlavé označení. Zářící princ – to je jen okázalé jméno. Dotyčný sám se dopustil nejednoho poklesku, který takové označení vyvrací, a zřejmě právě proto vždy tak pečlivě tajil jména svých lásek, aby se o nich potomci nedověděli a tohle jeho jméno nezlehčovali.

Jak nenechává ústa mají tedy ti, kdo mi všechna ta tajemství prozradili!

Ve skutečnosti byl ale náš pan Gendži opravdu muž velice zdrženlivý a vážný, snad až příliš. Rozhodně by se nemohl obzvlášť chlubit nějakými opravdu choulostivými historkami nebo dramatickými zážitky. Takový svůdce žen, jako byl maršálek z Katana, by se mu jistě od srdce vysmál...

Dokud byl princ ještě druhým generálem, pobýval téměř stále v otcovském paláci a do tchánova ministerského sídla na Třetí ulici zavítal jen zřídka. Někteří za jeho stálými potulkami viděli to, co básník Narihira nazval „blouznivým hledáním“ ženy někde jinde. To však nebylo jádro jeho povahy. Rozhodně si neliboval v běžných záletech a milostných pletkách. Jen zřídka popustil uzdu svým citům a vášním, ale pak proti všem svým zvyklostem propadl tomuto vzplanutí bez výhrad a bez ohledu na následky, jež se dříve či později dostavily, a ty byly vždy nemalé.

Dopouštěl se přitom opravdu nepředstavitelných pošetilostí.

Za dlouhých deštů, kdy se nebe ani na chvíli nevyjasní, a za dnů s nepříznivou věštbou setrvává princ poslední dobou v otcovském paláci ještě častěji než dříve. V ministrově domě na to pohlížejí s obavami a pohoršením, ale raději mlčí a dál pro ministrova zetě pořizují roztodivná vzácná roucha a všemožně mu podstrojují. Ministrovi synové dokonce zůstávají přes noc v císařském paláci, aby se mohli plně věnovat službě svému urozenému příbuznému.

Mezi švagry je princ zvlášť nakloněn ten, který je druhým generálem a zároveň vrchním komořím a říkájí mu Tó no čúdžó. Je stále Gendžimu po boku při nejrozmanitějších hudebních představeních i zábavách. Také on zanedbává svou choť, jež je dcera obávaného ministra po pravici, a počíná si jako přelétavý milovník žen.

Své venkovské sídlo vybavil pan komoří generál Tó no čúdžó přepychově, až přechází zrak. Prince zve čas od času k sobě a celé dny se s ním cvičí v debatách o čínských knihách a umění, až se mu v těchto věcech posléze téměř vyrovná.

Postupně se oba šlechtici sblížili natolik, že již nemají jeden před dru-

hým žádné tajnosti. Za dlouhých deštivých večerů při lehkém šumění kapek deště, a zejména v hodinách, kdy většina služebnictva opustila palác a princovy komnaty nezvykle ztichly, si za svitu olejové lampy společně prohlížejí svitky učených spisů z princovy sbírky.

Jednoho dne vytáhne pan komoří druhý generál ze sekretáře, u něhož právě sedí, soukromé listy na papíře nejrůznějších barev, jež princ dostal. Druhý generál hoří zvědavostí, ale princ již v duchu rozhodl:

„Ukáži mu jen ty dopisy, na kterých není nic mimořádného.“

K nevhodným listům tedy hosta prostě nepustí.

„Rád bych viděl právě ty důvěrné listy, které se ostýcháte ukázat. Těch obyčejných, co píší bezvýznamní lidé jako já, jsem už sám viděl dost. Stálo by ovšem za to vidět dopisy, které psala ta či ona žena v žárlivosti, a také listy psané vpodvečer – ty dychtivé a nedočkavé!“

Tedy dobrá, když tolik žadoní...

Ale druhý generál stále ještě nevěří: listy od vznešených dam princ jistě nadále pečlivě skrývá. Určitě je má někde na nepřístupném místě, sotva by je nechal jen tak na vrchu sekretáře. Tyto budou tedy jistě od žen druhého řádu. Druhý generál si listy přesto prohlíží, jeden po druhém. Opravdu, není jich málo, a jaké rozdíly mezi nimi jsou!

Zkouší hádat: nepsala tenhle ta, a ten zas ona? Občas se druhý generál i strefí, ale většinou míří vedle. Princ se baví tím, že přítel jeho pravdivým slovům stejně nevěří, a raději odvádí pozornost jinam, aby dopisy mohl ukrýt.

„Ty jich máš určitě víc,“ říká princ. „Nech mě do nich nahlédnout, a můj sekretář se ti pak otevře celý.“

„Sotva byste tam našel něco, co stojí za ukázání,“ odpovídá druhý generál. „Postupně jsem dospěl k poznání, že není ženy, jíž nelze nic vytknout. Těch s povrchními půvaby, které dovedou vzletně psát a občas trefně odpovídat na kdekjakou milostnou báseň, je poměrně dost a každá má své přednosti, ale taková, která by v tomto ohledu žádným sítém nepropadla, se hned tak nenajde.“

Bohužel je dost žen, jež sotva ovládnou nějakou menší dovednost – prostě to, co se jim náhodou zrovna daří –, hned zpychnou a na ostatní by pak pohlížely svrchu. Dokud rodiče dcerku chovají v bavlne jako

vzácnou květinu za oknem, stačí, aby se k našemu sluchu donesla sebe-menší zmínka o jejich schopnostech, a jsme hned uchvázeni. A pokud je to děvče hezké, milé, mladé a má dost času, snadno se zabere i do slepého napodobování nějaké drobné dovednosti a v ní pak po čase dosáhne přirozeně i jakés takés dokonalosti. A jestliže ten, kdo o ni pečuje, zakrývá její nedostatky a obratně zamluví vše, o čem by pomlčet neměl, nemáme ani tušení, že všechno je jinak. Teprve pak se jdeme přesvědčit na vlastní oči a jsme zklamáni. Náhle poznáváme, že dívka je mnohem horší, než jsme si původně mysleli.“

Druhý generál tak věrohodně běduje a tak vzdychá, až se princ sám zarazí.

„Zrovna tak bych to neřekl, ale koneckonců, není to i moje vlastní zkušenost?“ táže se v duchu.

Pak se však usměje a nahlas řekne: „Existuje vůbec žena, jež by nebyla schopna ani nějaké ‚drobné dovednosti‘...?!“

„Jistě, taková by si asi nikoho nezískala. Naštěstí nešťastnic, na nichž bys nenašel ani zbla něčeho, co by stálo za to, a těch dokonalých, jež se zdají být bez chyby, je stejně poskrovnu. Žena z vysoce postavené rodiny se vždy opírá o péči služebnictva, a tak dokáže většinu svých chyb zakrýt. Přirozeně se ti tedy zdá, že se jí nikdo nevyrovná. Naproti tomu ženy středního stavu se spíše chovají dle vlastní povahy a zálib, takže vynikne jejich přirozená povaha a je vidět, jak rozmanité rozdíly mezi nimi jsou. A pokud jde o ty nejnižší, ty prostě nestojí za řeč.“

Tak sebejistý soud o ženách upoutal princův zájem:

„Co vlastně znamenají ony tři stavy? Což je možno všechny ženy rozdělit do tří skupin? Jsou přece takové, které jsou vysokého původu, ale postupně upadají, až mají jen nízkou dvorskou hodnost a žijí nuzněji než ostatní, ale i takové, které se povznesou z obyčejného postavení do nejvyšších hodností, sebevědomě zdobí svůj příbytek a jsou si jisty, že nejsou v ničem horší než jiné. Kam bys je zařadil?“ táže se.

Tu se objeví nejvyšší podkoní po levici, který je velitelem správy císařských maštálí, a tajemník z ministerstva obřadů, jistý mladičkář Fudžiwara. Ani jeden dnes nenastupují do služby v paláci, protože jim výrok úřadu pro víru a věštby na dnešní den nedoporučuje žádné veřejné konání.

Nově přichozí jsou náruživí znalci žen a ostřílení debatěři. Generál ihned využije jejich příchodu a obratně je zaplete do rozpravy o ženách různých stavů. Sám pronáší ne jeden dosti odvážný soud:

„Na rodiny, které se přiblížily nejvyššímu stavu, ale původem tam nepatří, se lidé budou vždycky dívat jinak. A ti, kdo jsou z dobré krve, ale neměli si svůj vliv udržet a časem pozbyli na vážnosti, mají o sobě jistě vysoké mínění, ale chybí-li jim prostředky, musí ze svých nároků ledacos slevit.

Obě skupiny je tedy rovněž nutno zařadit do středního stavu.

Guvernéři provincií, kteří se brodí břechkou provinčních sporů, patří zásadně také ke střednímu stavu, ale nejsou všichni stejní. Mezi jejich dcerami najdeme nepochybně i dámy naprosto jedinečných vlastností.

A tak může dcera dvořana čtvrté hodnosti, který ještě ani nedosáhl úřadu ministerského rady, být i lepší než dcery nejvyšších hodnostářů. Proč by nemohla mít slušnou pověst, řádný původ a vyrůst ve slušných poměrech? Právě takové dívky se často chovají velmi příjemně a nestrojeně. V jejich domech je všechno, nač bys pomyslel, a jejich rodiče mají prostředky i čas, aby se věnovali všestranné péči o výchovu svých dětí. Mnoho dcer z takových rodin dozrává v dámy, jež si opravdu nezaslouží výtky. Často se u takové dívky po nástupu do dvorské služby projeví naprosto mimořádné schopnosti a ona tak dojde úspěchu, o jakém ani nesnila.“

„Jak vidím, hlavní je především pořádný majetek,“ směje se princ.

Druhý generál se vážně pohoršuje: „Což mi nerozumíte? Ještě že Vaši Výsost tak dobře znám!“

„Je známo, že vznešené dámy, u nichž jsou původ a vážnost v dokonalém souladu, se v soukromí často nechovají, jak by měly,“ poznamená správce maštalí. „Člověk se opravdu diví, kde k takovému chování přišly. Je přece jasné, že k původu a vážnosti se musí pojit i jiné přednosti. To by měla být samozřejmost, která ani nezasluhuje zvláštního ocenění. A ty nejvyšší z nejvyšších, ty mi nepřísluší soudit...“

Ale možná existuje i žena, o které nikdo neví: prostá jako osamělý hořec vyrážející u branky, ukrytá za četnými petlicemi, a přitom tak přirozeně milá. Takové jsou nejvzácnější, a právě takové nás, bůhvíproč, zaujmou podivnou mocí víc, než si kdy dokážeme připustit.

Otec může být starý a neforemně tlustý, bratr nevrlý a zamračený, a přesto v zadní komůrce úplně obyčejného domu možná žije nesmírně ušlechtilá dívka. Záhy oceníte každou drobnou dovednost, již tato dívka v těchto podmínkách nabyla, a jste tím příjemně překvapeni, i když nemusí jít o nic zvláštního.

Samozřejmě pokud hledáte dokonalou dívku, asi byste si takovouhle nevybrali. Ale mávnout nad ní rukou, to také nemůžete.“

Správce konečně domluvil a nyní pohlédne na tajemníka.

Ten neví, co říci. Zřejmě v těch slovech slyší narážku na to, že jména jeho sester nemají tak špatný zvuk, a zpytavě hledí na prince. Chce vědět, zda s ním souhlasí. Ale v tváři Jeho Výsosti jako by četl: „Kdepak! V dnešní době je tak těžké najít dobrou ženu, dokonce i mezi těmi, jež přísluší k nejvyššímu stavu.“

Princ, sám bez dvorských nohavic, má na sobě jen roucho nedbale přehozené přes bělostný spodní oděv, a i ten je již dávno odškrobený a změkklý. Jeho majitel zpola leží, pohodlně opřen o stěnu, a jeho postava, tonoucí v záplavě světla, je nadobyčej krásná. Nejráději bys na jeho místě viděl ženu! Pro takového pána je i ta nejvyšší z nejvyšších vždycky příliš nízko.

Debata o rozmanitosti žen pokračuje a správce koníren podotýká:

„Mnohým nelze jako běžným společnícím nic vytknout. Kdo však hledá ženu na celý život, nevybere si ani z nepřeborného množství. Muž, který si u dvora vydobyl postavení ministra, je jako nosný sloup říše, ale najít vhodný kotvici kámen pro takový mocný sloup není nikdy lehké.

Říši přece nemůže spravovat jen jeden nebo dva lidé, ať jsou sebe-moudřejší. Nadřízeným pomáhají podřízení, a podřízení se zase řídí příkazy nadřízených. V zájmu veřejného blaha musí jedni spoléhat na druhé.

Uvažujeme-li podobně o hledání ženy, jež by dokázala být dobrou paní domu, musí splňovat mnoho podmínek. Na jednom člověku je to, na druhém ono, ale osoby, o něž se můžeš doopravdy opřít, i když mají jednu vadu, bys jistě spočítal na prstech.

Nesudte tedy, že jsem veden požívačností, když se snažím poznávat a porovnávat ženy. Ne, chci jen najít takovou, jež by mi byla dostatečnou oporou, abych ji nemusel zbytečně poučovat a kárat. Ale kdo hledá ženu,

jež by vyhovovala jeho představám, zjistí vzápětí, jak je to obtížné. Jsou muži, kteří se prostě rozhodnou žít trvale se ženou, s níž se nějaký čas stýkali, i když se jim na ní ledacos nezamlouvá. Ostatně taková zdrženlivost nakonec dojde ocenění. A ani takového druhu, který své družce přes všechny nedostatky zachoval věrnost, bych nebral na lehkou váhu.

Manželských párů jsem už viděl víc než dost. Ale žádný, jak by sis přál. Prostě nic k závidění! Co tedy dělat, hledá-li se například nevěsta pro mocného, urozeného prince! Kde najdeš takovou, která by se k němu hodila? Jsou takové, které mají půvabnou tvářičku, působí mladistvě a svěže, a tváří se, jako by na nich nebylo chybičky. Když píše dopis, skrblí slovy a šetrí tuší do té míry, že muž není s to vyčíst, jak na tom vlastně je. Je obratně veden k tomu, aby stále čekal v nejistotě, doufal v jasnější odpověď... A když se pak muž s takovou ženou sejde, ta mu odpoví hláskem slabším než van dechu a užívá co nejméně slov.

Jak snadno zakryje žena své vady! Na první pohled působí jemně a vybraně žensky, ale podlehne-li muž citům a bere ji vážně, shledá nakonec, že všechno, co od ní můžeš čekat, je faleš a povrchnost. Může být na ženě něco horšího? Mezi povinnostmi ženy zaujímá přece první místo péče o manžela. Řekl bys, že k tomu patří i jemný smysl pro krásu, schopnost vznešeného prožitku při všedních radostech a potěchách. Obdiv pro vše, co zasluhuje pozornosti.

Ovšem, existuje i taková přepečlivá domácí paní. Stále jen pracuje s vlasy sčesanými za uši, jen aby jí nepřekážely, a ani zblá jí nezáleží na tom, jak sama vypadá. Ona se prostě stará o domácnost. Jenže muž, který je celý den ve službě, se chce někomu svěřit. Má své mínění o tom, co bylo dobré a co je špatné, chce s někým posoudit jednání druhů a přátel. Rád by probral všechno, co viděl nebo slyšel, co ho právě trápí... Má snad o takových věcech mluvit raději s cizími lidmi? Ne, chtěl by se přece svěřit někomu, kdo s ním žije pod jednou střechou: tak rád by si otevřel srdce, poradil se! Jsou chvíle, kdy se člověk chce smát, kdy musí polykat slzy nebo kdy s ním cloumá hněv. Muž prostě nedokáže všechno jen tak uzavřít ve svém nitru.

Pak ale uvažuje: Má vůbec smysl o takových věcech hovořit s touhle ženou? Kdykoli se třeba bezděčně usmějí nad nějakou vzpomínkou, kdy-

koli si hluboce povzdechnu, už slyším, jak se žena udiveně ptá, co to se mnou dnes je. Vidím, jak ke mně, duchem nepřítomná, nechápavě pozvedá zrak. Nezoufal by sis? Není nakonec lepší najít si ženu dětinsky poddajnou, slabou a jemnou, a prostě si ji vychovat k obrazu svému? Spoléhát na ni ve všem nemůžeš, jistě, ale můžeš se utěšovat aspoň tím, že její nedostatky nejsou nenapravitelné. A pokud jsi vedle ní, můžeš kdejaký případný zádrhel opravdu přejít mávnutím ruky podle zásady: „Nehleď na chyby té, kterou sis vyvolil.“

Jsi-li však na cestách, musíš požadovat, aby žena plnila zasláné příkazy a vzkazy přesně a doslova, aby konala vše, čeho je třeba. Pokud se pak v různých záležitostech, jak právě vyplynou – ať už se to týká obřadů či zálib, nebo záležitostí vážnějších –, žena nedokáže rozhodnout sama, protože nemá dostatečný přehled, je to opravdu škoda. Co pak s ní?!

Na druhé straně žena, jež se ti v ledačems nezamlouvala a v ničem ti nikdy nevyšla vstříc, může projevit za zvláštních okolností rozvahu a ducha, jaké bys nečekal,“ pokračuje správce.

Vypravěč se dostal do ráže a hovoří doslova o překot. Zajímá se a dávno již nikomu není jasné, o kom a pro koho své úvahy rozvíjí.

„Dnes už na původu ani tak nezáleží,“ poznamenává pak. „Ba ani na obličejích a postavě. Nejjistější životní družkou bude žena, která je vážného založení a tiché povahy. Má-li vzdělání a další dobré vlastnosti, je třeba to vítat, jestliže se jí však něčeho nedostává, netřeba se toho dožadovat. Pokud je stálého srdce a nemá sklon k žárlivosti, osvojí si ostatně potřebnou eleganci ve vlastním zájmu sama.“

Jsou ale i dívky, jež se napohled zdají roztomilé a stydlivé, a když jsou kritizovány, dokáží zdánlivě potlačit rozhořčení a tvářit se, jako by se uměly nade všechno povznést. Řekl bys, že si v každém stavu myslí zachovají zdání poklidné rozvahy. Ale pak ti taková žena ve chvíli, kdy mírá její bolesti náhle přeteče, napíše list plný vznešených a zdobných obrátů nebo nějaký jímavý veršík a hned ti uteče do nějaké vísky v horách nebo na břeh moře, daleko od lidského hemžení. Těm, kdo ji znali, zůstane nakonec jen nějaký dárek nebo pozdrav na rozloučenou.

Když jsem byl malý, četla mi chůva takové příběhy a já býval velice dojat. Litoval jsem všechny ty zklamané ženy a novopečené poustevnice

a slzy mi kanuly po tváři při pomýšlení na jejich odvážné rozhodnutí. Nyní mi ale takové počínání připadá jen laciné a sobecké. Jak malicherné je opustit milujícího muže kvůli jedné nepřijemné chvíli, způsobit mu utrpení bez ohledu na jeho city, zničit mu život!

Když někdo pochválí zásadovost takové ženy, je hned v sedmém nebi, a že prý se stane mniškou. Ve chvílkovém rozhodnutí složí celoživotní slib odříkání, a hned má jakýsi pocit velebného osvětlení. Zdá se jí pak, že ji k mrzkému slzavému údolí už nic nepoutá. Třeba ji ještě přijde navštívit některá z jejích dam a romanticky si povzdechne:

„Jaká odvaha! Jak jen jste dokázala takové rozhodnutí učinit!“

Ta zpráva se pak donese i manželovi, který jí ještě není úplně lhostejný, a ten se trpce rozpláče. Teprve pak se služebnictvo, například kterási starší dáma, odváží paní odporovat a povzdechne si se zpozdilou pošetilostí:

„Váš pán byl přece tak jemný a laskavý. Není to škoda?“

Žena si náhle bezděčně sahá po spáncích, hledá tvar svého někdejšího krátkého dvorského účesu a nesmírně se děsí nové délky svých vlasů. Vždyť splývají až po pás!

Ze všech sil tedy potlačuje pláč, ale nakonec jí slzy stejně vyhrknou. Už si nedokáže tak snadno sama poradit jako kdysi a nesmírně lituje svého ukvapeného slibu čistoty. Buddhovi se nyní musí jevit horší, než když ještě vůbec nebyla osvícena. Ulpívá nyní přece zcela vědomě na světské žádosti. Byla pozvednuta z kalných vod mrzkého světa lidí, ale pak klesla, jak se zdá, ještě hlouběji než dřív. Její duše bloudí a tápe mezi démony, zmitána sem a tam vlnami oceánu vlastních hříchů. A onen bědný svazek se světským životem, tak křečovitě přetínaný, trvá dál. Stala se mniškou, protože se domnívala, že najdeš vysvobození ze všech závazků a pout, a stejně zůstáváš vdanou ženou. Ne, takhle se nikdy neosvobodíš!

Trávi-li muž a žena těžké doby vždy pospolu, nesmírně se tím stvrdí hluboký, pevný vztah mezi nimi. Nastane-li však pojednou odloučení, například když muž ženu vyžene a pak ji přivede zpátky, zůstává tento stav i do budoucna věčným ohniskem rozvratu a zmatku. Proto je pošetilé, když žena pohlíží se zlobou na muže, jehož srdce se na chvíli pod-

dalo svodům přelétavé lásky, a okázale se od něho odvrací. I v takových chvílích je třeba si připomenout cit, který stál na počátku vzájemného vztahu, přijmout všechny rozmary osudu a smířit se s nimi. Nedopustit, aby drobný poklesek vedl nakonec k trvalému rozchodu!

Všechny věci je třeba řešit jemně. Budi-li něco ženinu žárlivost a hněv, měla by jen lehce naznačit: ano, o všem vím. A když už musí vzít do úst výčitku, pak jen jakoby mimochodem... Tím přece povadlou lásku spíše oživí! Zbloudilé manželovo srdce může tedy vrátit na správnou cestu jen žena sama.

Na druhé straně, ponechá-li žena muži až přílišnou volnost a nejeví ani zájem o to, co dělá, je mu to možná zprvu milé a pohodlné, ale nakonec to chápe jen jako projev lhostejnosti a chladu. Ostatně být volný jak ona pověstná „utržená bárka na široším moři“ – to také není dvakrát příjemné. Nemám snad pravdu?“ táže se správce koníren svých druhů.

Pan komoří druhý generál, Tó no čúdžó, pohotově přikyvuje: „V těch dnešních časech je ale nejhorší, že už ani žena se nemůže spolehnout na muže, kterého má ráda. Pokud je vzorem ctnosti a snaží se k němu být dostatečně velkorysá, čekal bys, že i on se zastydí a včas se pokusí o nápravu. Bohužel to tak vždycky nebývá. Ale i když se ukáže, že se dva lidé k sobě příliš nehodí, nejlepším lékem na všechny rány je skutečně klid.“ Tu si druhý generál uvědomí, že takhle by mohl radit vlastní sestře. Totíž oné paní Cesmině Aoi, která je princovou chotí.

Gendži raději dělá, že spí. Jeho mlčení působí zlověstně a generála zároveň zaráží i popuzuje.

Zatím se opět rozpovídá správce koníren. Jeho nekonečné žvatláni připomíná řehtání koní. Správce se považuje za znalce žen. Myslí si, že v tomto ohledu je mistr nad mistry.

Druhý generál zatím stále ještě horlivě naslouchá. Jestlipak se dočká nějakého závěru?

„Vezměte si příklad,“ říká právě správce, „z takového řezbářského mistra. Vyrábí věci podle svých představ, roztodivné předměty pro ukrácení chvíle, prostě co ho zrovna napadne, po čem zatouží... Dovede si vymýšlet. Některé z těch věcí nemají vůbec předem určenou podobu, ale když jsou dokončeny, působí přesto na první pohled velmi elegantně a ty

oceňuješ jeho obratnost. Čas od času mistr náhle pozmění tvar a styl, a jeho výtvořiny tě nyní přitahují ještě více pro svou novost, pro svou ne-
všední zvláštnost.

Ale ve skutečnosti je daleko důležitější, aby takový mistr uměl bez ne-
snází vytvořit především věci, jejichž tvářnost je už dávno všem známa
a dána, třeba krásně zdobené předměty pro naprosto všední potřebu.
Právě na tom se doopravdy pozná dobrý řezbář.

Nebo jiný příklad. V císařském úřadu pro malířské umění najdete
mnoho zdatných tušových mistrů, z nichž někteří byli proto vybráni jako
předkreslovači a obratně malují jeden obraz za druhým. Který mistr ta-
kových předloh je lepší a který horší? To na první pohled nepoznáš.

Nejspíš je tomu tak proto, že na těchto obrazech nejčastěji bývají
s děsivou barvitostí zachyceny jen umělé, fantastické výjevy, jako ostrov
bohů a štěstí Pao-laj, který nikdo doopravdy neviděl, těla básnicích báj-
ných ryb v rozbouřeném moři, podoby cizokrajných šelem nebo tváře
démonů, které jsou ve skutečnosti neviditelné. Zdá se, že ti, kdo vedli
štětec po ploše těchto obrazů, se prostě poddali pustým rozmarům vlast-
ní obrazotvornosti nebo ješitně touze uvádět diváky v úžas, neboť všech-
no zde působí tak neskutečně, tak nepravděpodobně.

Jistě, proč ne, i tak je možno tvořit... Ale nadání opravdového umělce
se přece projeví, když zatouží namalovat docela obyčejné hory, vodu
v potoce nebo důvěrně známé pohledy na lidské příbytky. Když se nená-
padně snaží vnést do svých obrazů tichou měkkost tvarů, blízkých našim
srdcím, a vyvolat v nás dojem skutečnosti. Když zachytí lesíky na povlov-
ných svazích tak mistrně, že cítíš, jak se řady stromů postupně vzdalují
a odnášejí si tě s sebou, pryč od světského mumraje, a pak zase žasneš
nad živým plotem se zahrádkou, který jako by tady na tebe právě čekal.
Máš jej náhle před sebou jako na dlani. Co je v tom citu, co smyslu pro
řád a pravé místo věcí! S kolika detaily takového obrazu by si průměrně
malující fantasta nikdy neporadil...

Také v umění kaligrafickém jsou mnozí, jejichž dílo postrádá hloub-
ky, ale o to nápadnější a efektnější jsou jeho jednotlivé prvky. Body
a čárky, obratně protažené a pospojované do rychlopisných tahů, vzbudí
poměrně snadno v pozorovateli dojem naprosto nevšedního nadání.

A zatím písmo toho, kdo se vskutku vyzná v zásadách kaligrafie, je ně-
kdy jakoby prosté a nejisté, bez takových velkorysých a působivých zkrá-
tek. Na první pohled se zdá, jako by poctivý kaligraf ani štětcem pořá-
dně nevládl. Ale zkus položit jejich díla vedle sebe, a hned poznáš, které
je cennější. A to ještě jde jen o kratochvilnou tvorbu pro potěchu lidí,
nikoli o zásadní tvůrčí počiny v oblasti ducha nebo citu. Člověku oprav-
du nikdy neprospěje, chce-li se při nějaké příležitosti předvádět jen ně-
čím levným, povrchním, prostě něčím, co je efektní jen na první pohled.

Musím vám k tomu povědět jistý choulostivý příběh. Dovolíte, abych
vypravoval o jedné ze svých prvních lásek?“

Správce přisedá blíž a princ se jak se zdá rázem probral. Také druhý
generál s bradou vklíněnou do dlaní naštraží uši. S horlivostí, jakou vidá-
me u fanatických vyznavačů tajemných učení některé ezoterické sekty.

Ano, je cosi směšného na tom, jak všichni dychtí právě po tomhle pří-
běhu, jako by se jim sám Nejvyšší velmistr učení Buddhova chystal sdělit
ty nejtajnější pravdy o podstatě bytí. Ale koneckonců, proč ne? Při tako-
vých setkáních je přece přirozené, že mezi přáteli postupně padnou hrad-
by osobních tajemství, že se řeč stočí k důvěrným námětům.

„Kdysi, když jsem byl ještě velice mlád,“ pokračuje správce, „měl jsem
rád jednu ženu. Byla z těch, o kterých jsem už hovořil, žádná oslnivá kra-
savice, a já si ve své mladické náročnosti odmítal třeba jen připustit, že
bych s ní měl strávit celý život. Byl jsem prostě šťasten, že mám vždy kam
a za kým jít. Ale můj čas ta žena naplnit nedokázala a nikdy jsem si ne-
nechal ujít příležitost, abych jí tak trochu zahrnul! Ona to ovšem pokaž-
dě hned poznala a strašně na mne žárlila. To mne rozzlobilo, vždycky
jsem chtěl, aby byla jiná, velkorysejší. Jenže ačkoli mi její nesnášenlivost
a podezřavost připadaly naprosto nesnesitelné, trpěl jsem zároveň vel-
kými výčitkami a divil jsem se, že takového ničemu jako já ta žena prostě
nepustí k vodě. Mohlo by se zdát, že mne moje povaha sama postupně
z této záletnosti vyléčí.

Její počínání se vyznačovalo i tím, že se kvůli tomu, na kom jí záleželo,
snažila zvládnout i to, co původně vůbec nesvedla. Činila se, jak mohla,
aby nevyvolala trapný dojem ani ve věcech, v nichž vůbec nevynikala,
ale vždy především pečovala o muže a usilovala, aby se v ničem nezpro-

tivila jeho vůli. A tak ač jsem se obával, že se třeba po čase začne příliš prosazovat, byla naopak stále nesmírně poddajná a vždy mne ve všem poslouchala.

Byla též neskonale něžná a pečlivě se líčila, aby se svému drahému neznelíbila. Stydlivě se upejpala před cizím mužem, stále se snažila, aby toho vlastního neuvedla do rozpaků, aby se v ní nezklamal. Pokud byla se mnou, byla také vždy plná pohody a ve skvělé náladě. Jenom ta její žárlivost, ta prostě byla k nesnesení...

Tehdy jsem si řekl: Jestli mne tolik miluješ, trochu tě postraším. Ten tvůj zlozvyk by se tím mohl zlepšit.

Dám tedy najevo, že mám její žárlivosti už dost a chci se s ní rozejít a že ona se, má-li mne opravdu ráda, musí začít chovat jinak. Záměrně jsem se před ní dokonce jakoby podřekl a vyzradil tím svou údajnou nevěru. A ona se jako obvykle hned rozčilila a počala mě kárat.

A já na to: ‚Když jsi tak neústupná a zlá, už tě nechci vidět. Nejraději bych zapomněl, co všechno mezi námi bylo. Chceš-li, aby byl mezi námi konec, můžeš mne nadále bezmezně podezřívát. Chceš-li však, abychom spolu byli dlouho šťastni, trochu se přemož. Dokážeš-li to a zbavíš se tohoto zlozvyku, budu tě hýčkat víc než kteroukoli jinou ženu. Všichni si tě budou vážit, zvláště jestli já mezitím dosáhnou postupu, povýšení u dvora. Tak nade všemi sokyněmi rázem zvítězíš.‘

Říkám si, jak dobře jsem jí to vyložil, a žvaním dál, stále sebejistěji, páté přes deváté. Ale ona jen: ‚Promiňte mi, že jsem tak nepohledná a tak nízkého postavení. Chcete-li, abych počkala, až dosáhnete vyšší hodnosti, proč ne, z toho mne hlava nebolí. Ale myslíte-li si, že budu celá léta trpělivě čekat, až začnete být uznalejší, že budu dál planě doufat, že přijde chvíle, kdy se změníte, je mi z vás nanic. Nejlépe bude, když se rozejdeme hned.‘

Její zlobný tón mne vydráždil k dalšímu slovnímu útoku a žena, nadmíru rozčilená, si náhle přitáhne můj prst a zakousne se do něho. Straším ji a přeháním: ‚Takhle nemohu mezi lidí. Vždycky jste se posmívala mé nízké hodnosti u dvora, teď teprve nemohu očekávat žádné povýšení. Asi se stanu mnichem.‘

Pak ten prst ohnu, jakoby s děsivou bolestí a sebedpřemáháním, a jdu

si po svých. Tak odcházím a ukazuji jí ruce. Tohle je také poslední den, který jsme strávili spolu.

*„Na prstech ruky
sčítám společné noci.
Kdy přijdu na kloub
tvé zhoubné žárlivosti?
Není jedinou chybou.“*

Opravdu mi nemáš co vyčítat. Nemohu přece za to, jaká jsi,‘ dodal jsem ještě na rozloučenou.

Dívka se nakonec rozplakala:

*„Vaše přehmaty
na prstech nepočítám.
Chovám je v srdci.
Jen jedno vím: brzy se
vymaním z vašich rukou.“*

Tak jsme se pohádali, a ačkoli jsem ve skutečnosti neměl v úmyslu rozcházet se s ní definitivně, několik dní se nedokážu soustředit, abych jí napsal. Stále jen bloumám sem a tam. Večer po jedné hudební slavnosti, kdy střídavě lilo jako z konve a zase se chumelilo, se vracím s druhy ze služby. Když se máme rozejít, náhle cítím, že dnes nemohu být sám. Zase musím k ní.

Přenocovat v paláci sám není nic potěšujícího. A zůstat u nějaké jiné ženy, která se chová namyšleně a cize? To bych asi také prochládl do morku kostí. Chci prostě vidět, co právě dělá ona. U vchodu ze všech sil shazuji ze šatů sníž. Je mi tak trapně. Stydím se, že bych se nejraději do země propadl... Ale věřím, že dnes mi ta žena určitě odpustí.

Olejová lampa v místnosti, lehce zastíněná, vrhá jasnou zář na stěnu, velký košík nad ohřívadlem je pln hedvábných pokrývek a oděvů, záclony kolem lůžka jsou lehce nadzdvíženy. Jako by mne dnes večer právě čekala.

Ale přecenil jsem se. Není doma. Místo toho je zde jedna služebná, vybraná k tomu, aby paní zastupovala po dobu její nepřítomnosti.

„Paní se dnes večer vypravila k rodičům,“ vysvětluje. Nezanichala mi ani nějakou krásnou báseň nebo list, který by mne trochu povzbudil.

Vracím se domů a rozmrzele se zde uzavírám. Dobrá nálada mne dávno opustila. To, že se žena chovala tak nesmiřitelně a tak hlasitě křičela, byl nepochybně rafinovaný záměr, říkám si ve svém rozčilení. Asi opravdu chtěla, abych si ji znechutil.

Ale zřejmě tomu tak ani nebylo. Postarala se o to, aby mi i po rozchodu projevila svou náklonnost. Připravila mi totiž na památku množství oděvů pestrých barev a v úpravách, po jakých jsem jen mohl toužit. To jsem ještě věřil, že mne tak snadno neopustí. Napsal jsem jí a pokusil se ji nějak udobřit. Také na můj list rádně odpověděla. Netvářila se ani, že ji musím hledat. Psala otevřeně a přímo, snažila se, abych se necítil ponížen. Uváděla jen: „Za stejných podmínek jako dřív to už mezi námi nepůjde. Žít spolu můžeme jen tehdy, pokud se polepšíte a usadíte.“

Z těch slov jsem opět nesprávně vyvozoval, že se mne nechce zřít, a znovu jsem se rozhodl, že jí dám notně za vyučenou. Ovšemže jsem neslíbil, že se hned polepším podle jejího přání. Naopak, začal jsem ji hrozně trýznit a ona se pak utrápila k smrti.

Promiňte mi tak vážné téma.“

Správce na tu ženu vzpomíná se skutečnou bolestí v srdci:

„Dnes si říkám, že právě taková by měla být družka na celý život. Bylo by s ní možno hovořit o zálibách i o věcech v životě nejdůležitějších. V barvení hedvábí si ta žena nezdala s bohyní podzimu, pannou, jež dává zrudnout javorovým listům na řece Tacutě, a v tkalcovském umění nebyla méně zručná než proslulá Nebeská přadlena.“

Druhý generál přikývl: „Kdyby jí alespoň místo té zručnosti Nebeské přadleny byla Nebesa dopřála také něco ze schopnosti udržet si šťastnou a trvalou lásku, cenil by si člověk jejího brokátu daleko víc. Sakurové květy na jaře a javorové listy na podzim jsou překrásné, ale co s nimi? Jejich chvíle pomine a přijde den, k němuž jejich barva již neladí. Najednou jsou tu přebytečné a ještě štěstí, že rychle opadají.“

Proto říkám, že opravdu dobrou ženu pro všechny časy tak snadno nenajdeš.“

„Dobrá – tou dobrou jsem právě chodil k ženě, jež byla z velmi dobré rodiny,“ pokračuje správce koníren po levici. „Byla laskavého srdce, pohotově skládala verše a bez obtíží psala krasopisné listy. Její hra na harfu *wagon*, lehkost její ruky i výmluvnost jejích obrátů působily velmi vyváženým dojmem. Ani pro svůj vzhled si ta paní nezasluhovala nejmenší výtky. Proto jsem onu dámu, jež na mne tolik žárlila, také občas trochu klamal a chodil za tou druhou. Stála opravdu za to. Když pak prvá dáma zemřela – bylo jí škoda, ale co jsem mohl dělat –, začal jsem tam chodit pravidelněji. A tu vidím, že tahle žena si příliš libuje v přepychu, že je dost povrchní a frivolní, a to se mi nezamlouvá. Vidím, že se na ni nemohu spolehnout, a pomalu ji přestávám navštěvovat. A právem. Ukázalo se pak, že se tajně stýkala s jiným mužem.“

Někdy v desátém měsíci, když byla luna neobyčejně krásná a já právě vyjížděl z paláce, objevil se dvořan, který přisedl do mého vozu a chtěl, abych ho vzal do domu vrchního ministerského rady. Cestou však dostal nápad: „Nedá mi to. Musím se stavit u jedné ženy, která na mne pořád čeká.“

Místo, kde ta žena bydlela, bylo zrovna při cestě. V rybníce, který bylo vidět trhlinou ve zdi, se chvílemi zableskl odraz světla. Opravdu, kdo by dokázal přejet jen tak kolem příbytku, kde i měsíc pobude! Proto zde také tento dvořan sestoupil z vozu.

Zřejmě se s ní neznal od včerejška. Sedl si jen tak beze všeho na mřížkovanou podlahu jakési verandy před vstupem do kryté chodby v zahradě a chvíli pozoroval měsíc. Jeho zrak utkvěl na květech chryzantém. Byly celé ojněné a lehce zežloutlé mrazem, ale právě v tom tkvěl jejich půvab. Nejvíce však jeho srdce zřejmě uchvátila změň červených javorových listů, divoce zápasících ve větru.

Dvořan vyjímá ze záhradní příčnou flétnu a počíná hrát. Chvílemi také pro změnu i zpívá (podle písni saibary o lázních Asukai):

*Jak pěkné místo!
Zde bych chtěl pobýt
v chladivém stínu...*

Žena na to odpovídá půvabnými tóny harfy *wagon*, jež s dvořanovou flétnou postupně splynou v ladnou souhru. Spád dvořanovy melodie je lehký a ladný a rovněž tóny dívčiny harfy za závěsem u vstupu do jejího pokoje znějí velmi pěkně a docela v současném duchu. Jak příhodný hudební doprovod ke svitu bledé, stříbrné luny...

Muž je upřímně dojat a okázale vykročí na okraj chodby.

„Hleďme, zahrada zasypaná listím,“ podotkl s lehkou ironií. „Ani stopy po hostu...“

Pak utrhne chryzantému a žertovně dodá:

*„Nač tóny harfy
tonoucí v záři luny,
dům plný květů?
Co z toho přivábí muže,
když na vás zapomněli!“*

Ale nehoršete se na mou maličkost. Prosim ještě jen o jednu skladbu. Nešetřte silami, když teď konečně budete mít oddaného spoluhráče.

Na jeho změněný, laškovný tón žena náhle odpovídá až lisavě:

*„Na tón té flétny,
s níž si zahrává
dech meluzíny,
nemám příhodná slova.
Zahrajete si se mnou?“*

To víte, že vaši přízní nepohrdnu.

V zápalu dvojsmyslného žertování žena úplně zapomněla, že takto výmluvná výzva je poněkud trapná. Proto hned obratně ladí svou třináctistrunnou harfu *čeng* do tóniny *h*, aby se jemnou skladbou v pěkném, módním tónu pokusila utlumit dojem ze svého poklesku.

Nehrála špatně, a přece jsem se za ni musel stydět.

Jistě, dvorním dámám, se kterými se člověk stýká jen občas, lze asi

dovolit, aby se po libosti takto bavily. Ale opravdu musí jít jen o vztah náhodný, příležitostný. Hledáte-li stálejší partnerku, která by vám byla oporou, takováto žena si vaši důvěry rozhodně nezaslouží. A to ani v případech, když s ní zrovna nechcete strávit celý život. Takové dámy jsou totiž víc do větru, než je zdrávo, a jejich rozmarná hravost vás nakonec úplně znechutí. Proto se také dvořan po oné noci s dámou rozešel.

Ze srovnání obou příběhů soudím, že ani mladá srdce by se neměla nechat unést ženami, které své klady bezostyšně vystavují na odív. A čím je člověk starší, tím spíše by se tím měl řídit. Nepochybně i vy nacházíte půvab v okouzující přitažlivosti a křehké oduševnělosti žen, které se ihned poddají vašim tužbám:

*v rose na výhonku hlohu,
jež spadne, sotva jej ulomíte,
v ledové krupce na mladičkém bambusu,
jež roztaje, sotva jej utrhnete...*

Ale to vás časem přejde. Rok se sejde s rokem, a přijdete na to sami.

Dbejte tedy mé skromné rady a vystříhejte se žen povrchních a lehce dostupných...“ uzavírá své varování správce císařských maštálí po levi-ci, „neboť jejich slabiny vrhnou nakonec špatné světlo na pověst o důvtipnosti muže, jehož okouzlili.“

Druhý generál jako obvykle přikyvuje. Gendži, generálův švagr, se lehce usmívá. Zdá se, že i on radu přijímá.

„Na každý pád,“ rozesměje se pak. „Vaše příběhy nejsou ani milé, ani povznášející.“

„Já zas budu vypravovat o lidské pošetilosti,“ naváže generál. „Začal jsem chodit za ženou, která nebyla bez zajímavosti. Původně jsem si od toho vztahu mnoho nesliboval, ale postupně jsem se s ní sblížil a upřímně si ji oblíbil. Také ona, když viděla, že ji hned tak neopustím, dávala jasně najevo, že pro ni znamenám velmi mnoho.“

Jednou mě napadlo: pokud mne opravdu miluje, bude i žárlit.

Ale když jsem se pak dlouho neukázal, tvářila se jakoby nic. Nic v jejím chování nenasvědčovalo tomu, že by mi zazlivala, že nepřicházím

častěji. Bylo vidět, jakou má radost, že jsme spolu, a celý den si mne stále hleděla. Bylo mi jí líto a vždycky jsem si slíboval, že jí už budu věrný.

Její rodiče již nežili a ona byla sama, zcela bez opory. Dojívalo mne, jak mne potřebuje, jak na mne ve všem dá, a její pokora mne tak rozmazlovala, že jsem se u ní někdy dost dlouho neukázal.

A zatím, jak jsem se později dozvěděl, moje žena za ní někoho poslala, aby ji přesvědčoval, že náš vztah je nemravný, špatný...

Neměl jsem o té nešťastné záležitosti ani potuchy. V duchu jsem na svou milou stále myslel, ale dlouho jsem o sobě nedal vědět, a ona zatím chřadla žalem a samotou víc, než si dokážete představit. Navíc musela pečovat o dcerku, která byla dosud tak mladičká. Nakonec, když si už vůbec nevěděla rady, utrhla někde květ růžového hvozdíčku, „japonské hladěnky *jamato nadešiko*“, přiložila k němu list a poslala mi jej.“

Generál se rozplakal.

„A co stálo v tom listě?“ otázal se princ.

„Po pravdě řečeno, nic zvláštního.“

*„Chýš staré horalky
můžete nechat zchátrat.
Stavte se aspoň
pohladit kapkou něhy
drobný květ hladěnky.“*

Připomněla se mi tím, a tak k ní spěchám. Byla prostá jako jindy, jenom nesmírně zasmušilá a skleslá. Seděla a odevzdaně hleděla na zrosenou, zarostlou zahradu zanedbaného domu a její pláč zněl ještě silněji než bzučení cikád. Byl to výjev jak ze starého románu.

Zarecitoval jsem:

*„Spletenec květů.
Barvy, v nichž nenalezneš
nikdy tu pravou.
Jenom jeden je jiný,
onen „květ věčného léta“...“*

Zmínku o mladičce „hladěnce“ tedy generál ve své odpovědi pominul a raději volí jiné obrazné pojmenování téže květiny, aby zapůsobil na matku: je to výraz z básně, která spojuje „květ věčného léta“ s nerozlučností lásky a „společně sdíleným ložem“ a jež začíná přáním

*Kéž ani zrnko prachu
nepadne mezi nás...*

„Matka odpovídá:

*„Z rukávů klepu prach,
strásám kapičky rosy.
Osamělý květ
bičuje vichřice z hor.
Léto vystřídá podzim.“*

Verše znějí záměrně, jako by obsah předchozí básně autorku odpovědi nezaujal. Ani stopy po bezmezném roztrpčení osamělé ženy! Pokud jí přece jen skanula nějaká ta slza, ohleduplně a s upřímným studem ji zakryla...

Řekl jsem si, že kdybych dal najevo, že vím, jak si ta žena bere k srdci můj chlad, určitě by se nesmírně trápila. A tak si z jejich pocitů zase nic nedělám a zanedbávám ji jako dříve. A ona náhle beze stopy zmizí, nikdo neví jak a kam. Pokud je ještě naživu, určitě je velice nešťastná. Kdybych byl býval směřlejší milovník, nikdy bych nedopustil, abychom se takhle rozešli. Neměl jsem ji tedy takto nechávat, bez jediné řádky. Naopak, měl jsem ji najít slušné bydlení a řádně se o ni postarat.

A ta její mladička „hladěnce“ byla tak roztomilá a půvabná. Rád bych je našel, ale není po nich ani vidu, ani slechu. Není nakonec právě taková žena přímo vzorem nespolehlivosti?

Tehdy jsem byl donucen tvářit se lhostejně a dělat, jako by mi bylo jedno, zda jí na mně záleží. To všechno jsou nešťastné důsledky neopětované lásky. Nyní už tedy na ni pomalu zapomínám, zato ona na mne jistě stále ještě myslí. Věřím, že nejednu noc tráví v nesmírné trýzni, ale za to

si samozřejmě může sama. Na takovou ženu nesmí prostě člověk sázet. Kam bych došel, kdybych s ní chtěl počítat na celý život!

Tak vidíte, i taková neodbytná žárlivka, o jaké byla před chvilkou řeč, zanechá v člověku trvalé vzpomínky. Pokud bych se s ní ale rozhodl žít, sekýrovala by mne, a pokud bych se jí nepodřídil, zničila by mi život.

Oné nadané dívce, proslulé hrou na *koto*, nebylo možno odpustit její koketní povrchnost a přelétavost.

Nebo snad mám hledat oporu v té, jejíž naprosté zmizení mne tolik rozrušilo? Kdo dovede říci, která žena je lepší a která horší?

Ano, tak už to na tom světě chodí – ideální ženu nenajdeš. Nikde není taková, která by měla všechny dobré vlastnosti a žádnou špatnou! Leda že byste se zamilovali do nebešťanky, té z fresky v chrámu Buddhy Léčitele! Ale to byste pak museli žít jako sám Buddha, nebo by se vám rozplynula před očima a to také není terno,“ dodal a všichni se rozesmáli.

„Obřadní mistr zažil jistě také zajímavé příběhy,“ pobízí generál. „Poslechněme si něco!“

„U nás, nejnižších z nejnižších,“ poznamenal oslovený, „se sotva najde námět, který by stál za řeč.“

Ale správce císařských pokladnic se rozhořel zvědavostí a pobízí: „Jen do toho, žádné otálení!“

„Čím tedy začít?“ rozvažuje obřadní mistr. „Když jsem byl ještě bakalářem, poznal jsem jednu opravdu bystrou ženu. Mohl jsem se s ní, jak říkal správce koníren, radit o věcech úředních, ale měla i přehled o životě a jeho praktických stránkách a byla skutečnou mistryní čínské klasiky. Prostě jí z jejích znalostí nebylo co vytknout.“

Chodil jsem tehdy na hodiny k známému mistrovi, o němž jsem se doslechl, že má mnoho dcer, a tam jsem ji poznal. Jednoho dne jsem naznačil, že se ucházím o její ruku. Otec hned vyjme číši a začne s namluvami:

„Zazpívám vám píseň na slova staré básně Po Tü-iho o dvou nevěstách: jedné bohaté a vychloubačné a druhé chudé, ale pokorné a přičinlivé. Dobře poslouchejte, a tak dále, jak to při takových příležitostech chodí.“

Dívka se zprvu ostýchala, ale protože to bylo otcovo přání, slovo dalo slovo a hned jsme byli svoji. Starala se pak o mne s pečlivostí až úzkost-

nou: vstávajíc lehajíc mne poučovala, jak dosáhnout co nejrychleji hlubších znalostí a rychle postupovat u dvora. Byla velmi pečlivá, její dopisy byly samý vzletný znak, žádná slabičná písmena. Psala vždy tak úhledně, a přitom s nenuceným rozmachem. Díky ní jsem ovládl i psaní čínských básní. Samozřejmě jen těch školometských, s povinným zlomem ve třetí sloce...

Její péče o mé vzdělání zůstane navždy vděčně zapsána v mé paměti, ale vždy mne děsila představa, že bych s ní měl strávit celý život a vychovávat syny. Ta hanba, kdyby ustavičně odhalovala mé neznalosti, mou neotesanost.

A k čemu by taková žena byla vám, urozeným mladým pánům (kteří se nepotřebujete probíjet vysokoškolskými kursy)?! Určitě by vám jen ležela v žaludku, a vás by vedle ní bylo opravdu škoda. I když vy sami, pravda, také někdy potřebujete pevnější ruku. Někoho, kdo by si vás hleděl. Kdo se nechá beze všeho vléci vlastními rozmary, snadno padne do tenat osudu... Slabostí nás mužů je naše přímost, naše chlapecká nevy počítavost!“

Princ mistra pobízí, aby pokračoval, a pro jistotu jej ještě popíchne: „To bychom si ale dali, takovou semetriku...“

Mistr, který vsadil na princovu zvědavost, se pobaveně usklíbne, a pak vypravuje dál:

„Dlouho jsem u ní nebyl, a když jsem ji konečně pod nějakou záminkou vyhledal, nenašel jsem ji v místnosti, kde jsme se vždycky scházeli. Byla kdesi uvnitř a nebylo snadné k ní proniknout. Čekám, že mi začne pošetile vyčítat, jak ji zanedbávám. To by byla záminka k rozchodu. Ale tahle vědatorka je tak přemoudřelá a učená, že nepadá v úvahu, aby se dala jen tak vést všední slepou žárlivostí. Však ona bezpečně ví, jak to mezi muži a ženami obvykle chodí, a tak ji nenapadne pronášet neuvážené výčitky. Místo toho spustí zasvěceně a pohotově odkudsi zevnitř, ze zadní části domu:

„Po více měsíců sužována jsem chorobou, jež je zvana ústřel. Počala jsem požívatí hojivý lektvar obsahující česnek, kterýžto vyznačuje se pozoruhodným pachem. Nemohu tedy setkatí se s vámi osobně, leč slova vaše ráda vyslechnu.“

Dovedete si představit vřelejší přivítání, než jsou výroky takové učené dámy? Co byste jí řekli? Tady je každá rada drahá, že? Odpovídám tedy jen bezduše: „Dobře,“ a pomalu se vytrácím. Tohle ale určitě nechtěla, a tak za mnou z plna hrdla volá: „Mezi námi, dnes smíte dál. Jen chvíli sečkejte, nejprve zapálím vonnou tyčinku proti tomu zápachu.“

Dělat, že neslyším, by bylo příliš kruté. Ale otálet před domem nějaké dámy za dne, to je přece indiskrétní a trapné! A k tomu stále ještě ten strašný, pronikavý puch. Naznačuji, že беру do zaječích, a namísto výmluvy skládám báseň:

*„Pavouček lásky
spřádá své pavučinky
jen za soumraku.
Noc prchne dřív než vůně,
mám čekat do bílého dne?“*

Chtěl jsem šetrně dodat: Nechte si ty své výmluvy, nechcete mne, nebo něco podobného, ale pro jistotu jen rychle mizím.

A ona ještě za mnou vybíhá:

*„Sdílet tak s vámi
temnotu četných nocí,
přijmu vás za dne.
Zvyk by překonal vůni,
přestala bych se stydět...“*

Co s takovou podmíněnou odpovědí?

Prostě přemýšlivá dáma, jen co je pravda,“ dodává mistr se strojenou vážností.

Princ a jeho švagr se zlobí. „To jste si právě vymyslel,“ smějí se. „Kdo kdy viděl takovou ženu, to by bylo lepší rovnou běžat do pekla za nějakou čerticí. Hrozný příběh,“ luskaří rozhořčeně prsty. „Opravdu, darmo mluvit.“

Pak obřadního mistra nutí, aby vše napravil a vypravoval něco lepšího, ale ten odmítá. „Chcete něco dráždivějšího?“ vyhrožuje a vyčkává.

„Potíž je hlavně v tom,“ uzavírá správce koníren, „že všichni, muži i ženy, se rádi blýskají kdečím z toho mála, co znají. Žena, jež by znala do posledního písmenka *Tři velké čínské kroniky* a *Patero knih mudrců*, by jistě nepůsobila dvakrát roztomile. Ale proč má na druhé straně žít naprosto nezasvěcena do podstaty nejbližších věcí, které ji obklopují, a do tajů lidského života i veřejné správy? I když ty věci nestuduje soustavně, má-li trochu přirozeného důvtipu, mohla by ledacos pochytit.“

Pokud se ale žena opojí tím, co všechno zná, a začne v dopise přítelkyni, která sotva láme slabičné písmo, psát tak, že celou půlku archu pokrývají obtížné slovní znaky, je zle. Hned cítíš, že vybraný smysl pro míru tady není domovem. A jestliže si to ani neuvědomí a začne při četbě zdůrazňovat každyčké cizí slovo, upoutá svou nepřirozeností jen všeobecnou pozornost. Žel, stává se to i dámám z nejlepších rodin.

Také je trapné, když si některá usmyslí, že bude básnit. Sotva takovou ženu posedne Múza veršotepectví, prokládá své výtvořky od samé prvotinky narážkami na okřídlené historky z čínské klasiky, aby je pak recitovala při příležitostech, ke kterým se ve skutečnosti vůbec nehodí.

Když muž na takovou báseň neodpoví, bude vypadat jako hrubec, a pokud to nesvede, teprve si neposlouží. Při velkých slavnostech, jako zrána o Svátku kosatců v pátém měsíci, kdy všichni sotva přispěchali ke dvoru a nikdo nemá čas na spleť hříčky, nutí je taková básnička potýkat se s odpovědí na verš o spleti nejkrásnějších stvolů. Jindy zas, těsně před Chryzantémovými hody v devátém měsíci, mají dvořané hlavu plnou těžkých čínských veršů. Zrovna chvatně hledají vzletný rým o květu v číši, aby se jím pochlubili na básnické soutěži před tváří Jeho Veličenstva. A tahle žena po vás chce, abyste zatím hledali odpověď na japonský veršík o rose z chryzantém, co zažehnává vrásky! Jistě, na jiném místě by to nebyl zlý nápad. Ale teď a tady?! A tak v nás necitlivost přednášečky nakonec zanechá jen obecný dojem hloupé netaktosti.

Jedna zásada by měla platit vždycky: kdo nemá smysl pro správnou dobu a příhodnou chvíli, kdo se diví, proč to či ono je tak a nejinak, zachová se důstojněji, když nebude vystavovat svou pýchu na odív a bude poněkud skromnější při oceňování vlastního jemnocitu. Není přece nad to, když se žena tváří, jako by neznala věci, jež ve skutečnosti velmi dob-

ře ovládá, když jí ze všeho, co by ráda řekla, nakonec přejde přes rty jen pár nesmělých slůvek,“ podotýká ještě správce koniren.

V princově mysli se zatím vybavuje Ona. Ta jediná, ta nejušlechtilější. Jí jediné ze správcových doporučení pranic nechybí ani nepřebývá. Jí se nevyrovná žádná žena na světě, říká si a hrud' mu zaplavuje něha.

Řeč se zatím stáčí hned tam, hned onam. Nakonec dojde i na to, o čem se mezi lidmi obyčejně nemluvívá. Princ až do svítání nezamhouří oka.

Konečně je tu den, kdy se počasí zlepšilo. A princ musí opustit svůj útulek v otcově paláci, neboť se obává, že jeho další pobyt zde by byl tchánovi proti mysli. Paní Cesmína vyvolává zatím zařízením svých komnat i svým vzhledem velmi příjemný, vznešený dojem.

Opravdu, uvědomuje si konečně princ, moje mladá choť je rozvázná mladá dáma s dokonalým smyslem pro míru. Patří k těm ženám, na něž se člověk může spolehnout a které nelze přejít bez povšimnutí, jak se o tom ve svých příkladech zmiňoval správce maštalí po levici. Její krása je však chladná a odtazitá. Působí upjatě a princ se po jejím boku cítí po každé stíněný a nesvůj. To si raději zažertuje s mladými dámami, jako je dcera pana druhého ministerského rady Čúnagon no kimi nebo dcera přednosta úřadu pro státní záležitosti paní Nakacukasa, které dovedou ocenit umnou ledabylost jeho volného, rozevlátého pláštiku v dnešním vedru.

Přichází i pan ministr, a protože princ není dokonale upraven, diskrétně se uchýlí za zástěnu a rozmlouvá s ostatními odtud.

„Že mu není horko,“ podotýká uštěpačně princ a dámy se smějí.

„Pozor, nemluvte tak nahlas,“ utiňuje je a loktem se přitom opírá o boční opěradlo. Chová se tak uvolněně, tak rozkošnický...

Slunce klesá za obzor a dámy říkají: „Podle věštebního úřadu prý dnes večer bude bůh zakázaného směru střežit stranu, kde je císařský palác.“

„Ano, zrovna tam bývá každou chvíli zapovězený směr. Jenže moje soukromá rezidence na Druhé ulici je tím směrem také. – Nemám kam jít, když nechci postupovat směrem, který je nepříznivý,“ dodává princ a uléhá.

„Ale ale. Už zase, Výsosti?“ hlaholí významně dámy jedna přes druhou. (Vědí, s čím bývají takové nucené výlety spojeny.)

„Co takhle stavit se v domě guvernéra provincie Kii, který se tolik uchází o vaši přízeň? Postavil si dům při Střední říčce, nedaleko Kjógo-ku. Říčku prý přehradil a vodu odvádí k sobě do zahrady. Je tam příjemný chládek.“

„Výborný nápad. Není mi zrovna nejlépe, takže se rád stavím někde, kam se nemusím ostýchat vjet branou bez vystupování z vozu.“

Tajných míst „pro nepříznivé dny“ má princ více a sem zavítal opravdu po drahném čase. Trochu jej hryže svědomí: jen aby se žena a tchán nedověděli, že využil nepříznivého dne, aby se vypravil do cizího domu, kde jsou ženy...

Guvernér provincie Kii vyslechne princovu žádost a souhlasí. Ale k princovu sluchu se doneslo i to, jak si po rozchodu s ním před služebnictvem nařiká, že v domě jeho otce, viceguvernéra provincie Ijo, drží smutek, a tak ženy přestěhovali načas sem. „Je tu tak těsno,“ stěžuje si. „Nebude to poněkud nedůstojné bydlení pro císařského prince?“

Princ na to odpovídá přímo: „Mám jen radost, že budu mít kolem sebe hodně lidí. Nesnáším osamělé nocování v domech, kde nejsou nablízku ženy. Nejlépe bude, když mne ubytujete hned při stěně ložnice těch dam.“

„Opravdu, to by bylo bydlení jako stvořené pro Vaši Výsost,“ poznamená chápavě dáma, po které vzkaz poslal.

Odjezd proběhl bez příprav, ve velké tajnosti, a záměrně bylo vybráno nenápadné místo. Panu ministrovi o tom princ nic nehlásí a na cestu si s sebou bere jen nejuvěrnější členy družiny a část služebnictva.

Guvernér provincie Kii se omlouvá, že se to dověděl příliš náhle, ale stejně ho nikdo neposlouchá. Pak dá vyklidit východní verandu hlavního domu a promění ji na chvíli v přijímací salonek pro Jeho Výsost. Odtud totiž princ může nejlépe ocenit pohled na potok v zahradě, zřízený s opravdovým umem. A ten živý plot kolem, ve stylu venkovských domků, před verandou záhonek... Je tu opravdu pěkně: osvěžující vá-

nek přináší bůhsámvi odkud bzučení a cvrlikání nejrozmanitějšího hmyzu. Světlušky se křížují v klikatých propletencích a přímo pod krytou chodbou proudí voda. Je to důmyslný nápad, pýcha pána domu. Dvořané posedávají na okrajích chodby, svlažují se pohledem na chladivý tok vody pod nohama a popíjejí rýžový mok, zatímco hospodář je obskakuje.

Jako v té písni:

*Kde je pán domu?
Že ztratil láhev
na šňůrce s perličkami?
Ne, běhá po břehu
kousek od Kojurugi.
Nechcem pít nalačno,
loví nám ryby.
Chystá nám něco
k zakousnutí...*

Princ se tiše dívá a připomíná si, že právě v takových místech žijí ony dámy středního stavu, jež správce koníren tolik vyzdvihoval.

Paní Ucusemi, mladá choť viceguvernéra provincie Ijo, který je otcem pána domu, je prý velmi hrdá a zajímavá žena. Rád by ji poznal, a proto pozorně naslouchá, zda nezaslechne nějaký zvláštní zvuk. Ano, tam za verandou, uvnitř domu opravdu někdo je. Je slyšet šustící hedvábí, rozesmáté dívčí hlasy.

Přichází pan guvernér, na okraj verandy rozvěšuje lucerny a povytahuje knoty olejových lamp. Princ zatím nepije, bere si jen zákusky k rýžovému vínu.

„A co takhle jiná písnička, třeba
Záclony stažené, dychtivé čekání...
(*Hostina s nevěstou,*
s tou péknou škebličkou.

Je libo mušličku, co je libo...?)“ nadhazuje.

„To hlavní z té písničky mi u vás chybí, poněkud smutné přijetí.“

„Co je libo, míníte...? Jak bych jen mohl Vaší Výsosti posloužit?“ upadá guvernér do rozpaků. Princ využívá verandy upravené v odpočívadlo a uléhá, aby si zdříml. Všichni utichají.

Pán domu má rozkošná děcka. Je tu hoch, kterého princ vidá v přijímací síni otcova obřadního pavilonu Fialového draka – chodí se tam učit etiketě a vybraným mravům. A jsou zde také děti viceguvernéra provincie Ijo, otce pána domu. Od velikého chumlu hospodářových vlastních dětí se dále výrazně odlišuje hoch asi třináctiletý, který vypadá zvlášť ušlechtilé.

Když se princ ptá, či dítě to je, pán domu odpovídá:

„Je to nejmladší syn zesnulého velitele palácové stráže po pravici. Jeho otec se v něm zhlížel, ale zemřel, když byl chlapec ještě velice malý. Starám se o něho hlavně kvůli jeho sestře. Zdá se, že se bude dobře učit. Ne že bych si chtěl stěžovat, ale rád bych jej dal na vychování ke dvoru a není snadné jej tam dostat.“

„To je mi líto. Starší sestra toho chlapce je vaše nevlastní matka, nemýlím se?“

„Jste velmi dobře informován,“ přisvědčuje horlivě pán domu.

„To jste přišel k hodně mladé mamince!“ říká Gendži. „Otec na vaši žádost opravdu nezapomněl. Jednou říkal: Naznačoval jsem, že by to dítě stálo za to přijmout do dvorských služeb, jestlipak jste s tím něco udělali?“

Jsou ale ty cesty lásky nevyzpytatelné,“ dodává ještě po chvíli, na svůj věk poněkud přemoudře.

„To náhoda tomu chtěla, aby se otec takto oženil,“ vysvětluje zdvořile pán domu. „Láska bývala odjakživa hrou osudu a tak je tomu i dnes. Zejména ženy si nemohou mnoho vybírat. Nemají lehký úděl, a proto bychom pro ně měli mít větší pochopení.“

„A jak si vaše mladá matka hledí vašeho otce? Jistě je o něho jako o manžela dobře postaráno.“

„Samozřejmě,“ přisvědčí pán domu. „A proto si otec myslí, že se všechno točí jenom kolem něho a tohoto místa. A že ostatní muži mají přijít v milostných záležitostech zkrátka. Jako například já.“

„Však před takovým světákem, který se k mladé paní hodí nejlépe, je

proč ženy hlídat. Ostatně váš otec se v ženách vyzná a má také proč si být sám sebou jist,“ opáčí princ.

A vzápětí dodá: „A kde jsou ty ženy, co je bylo před chvílí slyšet?“

„Ty jsem poslal do čeledníku, aby vás nerušily. Zřejmě tam ještě některé neodešly,“ odpoví pán domu. Všechny přítomné již zmáhá opilost. Členové družiny uléhají na okraj verandy a statek utichá. Princ nemůže usnout. Kdykoli pomyslí na tu smělu, hned se probere. Kdo bydlí tam za těmi papírovými dveřmi na severní straně? Neukryla se žena, o níž byla před chvílí řeč, právě sem?

Omlouvá se jí v duchu za nepohodlí spojené s tím, že se kvůli němu musela přestěhovat. Však by je ochotně sdílel s ní. Jeho zvědavost se stupňuje. Tiše povstane a bez hnutí naslouchá. A poznává hlas Kogimihho... onoho chlapce, který je vlastně švagrem viceguvernéra provincie Ijo, a tedy již v tomto věku strýcem pána domu:

„Neslyšíte mne? Kde vlastně vůbec jste?“

Hlas je trochu zastřený, tak dětsky roztomilý.

„Tady, taky už ležím. Jestlipak náš vzácný host už také usnul? Myslela jsem, že jeho ložnice je hned vedle, a on je zatím zřejmě dost daleko.“

Hlas je rozespalý, trochu vyspělejší, ale hodně podobný. Tedy sestra.

„Odpočívá na verandě. Tolik jsem o něm slyšel, ale dnes jsem ho konečně viděl na vlastní oči. Je tak vznešený,“ šeptá hoch téměř neslyšně.

„Kdyby byl den, šla bych se na něj podívat,“ řekne žena a přetáhne si pokrývku přes hlavu.

Prince to podráždilo. Malicherně se čertí: Proč se na mne nevyptává dál?

„Já budu spát venku. Jsem tak unavený.“

Žena, jak se zdá, zažihá louč. Spí nejspíš šikmo proti dveřím.

„Kdepak je Čúdžó? Nikde ani človíčka. Mám takový strach.“

Žena leží hned u prahu, i chlapcova odpověď zaznívá zřejmě právě odtud.

„Šla do lázně v čeledníku. Vzkazuje, že hned přijde.“

Když hlasy utichnou, zatáhne princ zkusmo za zástrčku u dveří a pokusí se je otevřít. Z druhé strany nejsou zamčeny. Těsně za dveřmi je zástěna, takže se princ ihned ocitne v pološeru. Porozhlédne se: naproti

stojí truhly na prádlo na nízkých nožkách. Princ zvědavě vrhá pohled oním směrem, a hle, hned vedle jedné z nich odpočívá žena. Tak mladičká, tak drobná a bezmocná. Zřejmě zaslechla blížící se kroky. Trhla sebou, chvilinku se brání. Ale dokud jí princ nesejme pokrývku z obličeje, paní ani dobře neví, zda nad ní nestojí komorná, kterou právě volala.

„Říkala jste ‚Čúdžó‘. A to je můj titul: jsem přece čúdžó – druhý generál. Cítím, že má tajná láska dnes konečně dojde naplnění...“

Pak jako by se na ženu náhle vrhla bytost z onoho světa. Žena se marně snaží volat o pomoc. Cítí, že jí někdo přikryl ústa částí oděvu, není s to vydat hlásku.

„Co mne to jen popadlo...! Jistě teď soudíte, že jsem založen dost povrchně. Ale to je jen nahodilý vnější dojem. Ve skutečnosti se vám již dávno chci vyznat z lásky, kterou nosím v srdci celá léta. Věřte mi, že jsem na tuto příležitost tak dlouho čekal, protože vás opravdu miluji.“

Nad tak vlídnými slovy by se bůh ustrnul, ba možná i démon.

Co počít: křičet, volat o pomoc žena již nedokáže. Neví si rady. Původně chtěla odporovat, že něco takového je neslýchané, nyní se jí ale zdá, že by to vůči tomuto chlapci bylo příliš kruté.

„S někým si mne pletete,“ říká princ vzrušeným, zastřeným hlasem a prudce oddechuje. Je mu jí upřímně líto. Jak roztomilá je ve svém takřka dětinském úsilí, jak půvabná!

„Srdce mi říká, že jsem se nemýlil,“ ujišťuje ji. „Snad se mne nebojíte? Neublížím vám. Chci si s vámi jen chvíli vyprávět o tom, co k vám cítím.“

Objímá ji. Je tak maličká...

Na odchodu se ve dveřích téměř srazil s komornou, kterou její mladá paní volala jménem Čúdžó. Princ překvapeně vykřikne, zatímco komorná, na smrt vyděšena, šmátrá rukama ve tmě. Všude cítí pronikavou vůni, skoro jako by jí někdo pustil oblak kadidla přímo do tváře. Hned ví, kolik udeřilo. Ach ne! Marně hledá slova. Kdyby byl vetřelcem obyčejný smrtelník, nešetřila by ranou. I v tom případě by si samozřejmě musela dát pozor, aby takový útok proti muži neměl příliš mnoho svědků...

Je rozčilená, chtěla by prince pronásledovat. Ten ale ničeho nedbá

a důstojně se ubírá dál, do vnitřní části domu. Když zavírá dveře, dodá: „Ráno si pro paní přijď.“ Komorná strne. V duchu to poníženi prožívá se svou paní a na čele se jí perli pot.

Také princ paní lituje. Proto s ní hovoří tak laskavě, tak něžně. Dává najevo velkorysou snahu pochopit její roztrpčení a jako vždy cituje čísi verše. Proto ovšem není jeho počínání o nic méně nehorázné.

„Bdím, nebo je to jen sen? Jsem mnohem nižšího stavu než vy, a vaše vyznání tedy nemohu považovat za projev upřímného citu. Takové chování přece nepřísluší vašemu rodu a stavu!“

Nezměrná bolest a rozhořčení, jež princovo urážlivé chování u napadené vyvolalo, v něm probudily svědomí. Kaje se: „Nemám tolik zkušeností, abych věděl, co přísluší tomu či onomu stavu. Škoda, že si myslíte, že jsem jako jiní muži. Nedoslechla jste se asi, že je mi na hony vzdáleno nepřiměřené vyhledávání žen? Odpusťte mi mou slabou chvíli. Samotného mne to také překvapilo. Ten okamžik mi byl zřejmě souzen osudem.“

Princ kličkuje, hledá věrohodné výmluvy. Přitom působí tak vznešeně, odporovat mu je stále těžší. Jistě si o ní myslí, že je sobecká a nežen-sky krutá. Ona se však rozhodla toho nedbat a tváří se, jako by jí nic na světě nepohnulo. Ve skutečnosti se v jejím nitru skrývá tolik slabosti, snaží se ji však potlačit. Je jako mladičkový výhonek bambusu. Zlomit jej není tak snadné, jak by se na pohled zdálo. Avšak slzy na tváři ji prozradí: neví, co si počít. Jak smutný úděl, muset být na Jeho Výsost tak krutá!

Princ ji rovněž upřímně lituje, ale zároveň si uvědomuje, o co by neodvratně přišel, kdyby se o ni byl nepokusil... Když vidí, že paní stále není k utišení, vybuchne: „Což jsem vám opravdu tolik odporný? Nebo nevíte, že právě nahodilá seznámení jsou důsledkem věrného zaslíbení v minulých životech? Nepředstírejte tedy, že jsou vám cesty lásky naprosto neznámé. Proč jen si se mnou takhle zahráváte!“

„Kéž byste se mi byl vyznal dřív, než jsem takto klesla. Dokud jsem ještě byla svobodná a svět mi ležel u nohou. Tehdy jsem byla ještě tak prostá a troufalá zároveň, že bych byla snad i uvěřila, že pán jako vy se o mne uchází z lásky. Když ale vzpomenu, co všechno předcházelo oné prchavé chvíli, propadla bych se nejradyji zoufalstvím a hanbou. Co

naplat. (Nejsem již svobodnou paní.) Alespoň nikdy nikomu neprozradíte, že jsme dnes byli svoji!”

Mnohá z těchto výtek je na místě... I když princ rozhodně není z těch, kdo by skrblili vyznáními a sliby.

Zakokrhá kohout. Členové družiny vstávají. Je slyšet hlasy: „Spal jsem, jak by mě do vody hodil.“

„Tak rychle vstávej, musíme připravit vozy...“

Přichází pan guvernér: „Dámy, které zde trávily den odříkání, musí nenápadně odjet ještě před rozedněním. Ale rozhodně není třeba, aby také pánové odjížděli tak brzy.“

Princ si uvědomuje, že taková příležitost se již hned tak nenaskytne, a lituje, že už nemá záminku k dalšímu setkání.

I výměna dopisů bude nyní obtížná.

Přichází Čúdžó, která dosud byla někde v zadních místnostech, a dává najevo své pohoršení.

Princ se od dívky na okamžik odtrhne, ale hned ji zas přitahuje zpátky k sobě:

„Smím vám psát? Chci vědět, zda se vám stýská, a vyličím vám za to podrobně své nenaplněné tužby. Oba si budeme připomínat společně strávené chvíle. Nudná ta psaní jistě nebudou.“

Princ pozvedá rukáv k tváři a pláče. Jak vznešený obraz...

Kohout kokrhá znovu a princ spěšně skládá báseň na rozloučenou:

*„Tvé srdce z kamene
v záru mých proseb taje.
Jenže už svítá,
a já, štván kokrháním,
ve chvatu sháním svršky...“*

Ženě ty verše připadají po tom, co právě prožila, naprosto nevhodné. Cítí se zahanbena a v princově romantickém počínání nespatřuje žádnou poctu. Vidí před sebou manžela, viceguvernéra provincie Ijo, kterým vždy opovrhovala pro jeho nevzdělanou hrubost a popudlivost. Zlomyslně tou-

ží, aby mu sen prozradil, co se zde právě odehrálo. Současně je znechucena a ohromena hnutím vlastní mysli, naplňuje ji to děsem i studem.

Konečně se zmůže na opověď:

*„Nad svou pohanou
zoufale roním slzy.
Červánky planou.
A vy? V mém planém štkání
slyšíte kokrhání!“*

Pomalů se dní a princ dívku provází k posuvným dveřím.

Shon lidí po obou stranách, nepokojné loučení a úzkost samoty, když princ za sebou zatahuje dveře...

Ano. Brána setkání na cestě do Východních provincií, dnes již pevně uzavřena, stojí teď mezi námi.

Princ, oděn v denním rouchu, se chvíli zamyšleně opírá o zábradlí ochozu při jižní stěně. Někdo lehce pozvedá závěs vedlejší místnosti a vyhlíží ven. Zřejmě laškovně dámy, které šílí touhou aspoň letmo zahlédnout jeho postavu, jejíž stín se lehce rýsuje před závěsem u malých posuvných dveří.

Záře měsíce na jitrní obloze pobledla, ale jeho podobu lze dosud zřetelně rozeznat. Tak k nám promlouvá kouzlo úsvitu. Neboť i obloha, která je beze stopy vlastního citu, může působit vznešeně nebo vzbuzovat stesk – podle toho, jaké srdce má ten, kdo se na ni dívá.

Skryta cizímu zraku, svírá princovo nitro velká bolest.

Při odjezdu se znovu a znovu ohlíží: kdyby aspoň věděl, jak paní doručit svůj list...

Navrací se do paláce, ale hned neusne. Uvidí ji ještě? A co teprve, když pomyslí, jaká muka teď prožívá ona žena sama. Tahle paní není sice z nejurozenějších, ale patří k oněm dámám středního stavu, jež nepůsobí špatným dojmem a dostalo se jim opravdu slušného vychování. Princ musí dát koneckonců v mnohém za pravdu správci koníren. Vyzná se, vždyť něco zažil.

Poslední dobou pobývá princ stále v ministrově rezidenci.

Leží mu na srdci osud paní, která si jistě myslí, že na ni již zapomněl. Lituje ji a trápí se pro to. Nakonec k sobě povolá guvernéra provincie Kii:

„Pošleš mi toho chlapce, co je synem velitele palácové stráže? Roztomilý hoch, chtěl bych, aby patřil k mým nejbližším služebníkům. Postarám se také, aby se stal pážetem Jeho Veličenstva.“

„Taková laskavost,“ odpoví guvernér. „Matce na tomhle bratříčkovi dost záleží, ta bude mít radost.“

Princi se při těch slovech může srdce rozskočit.

„Má tvoje nová matka nějaké vlastní děti?“ táže se guvernéra.

„Nemá. Otec s ní žije už dva roky, ale matka jen nařiká, že se postavila proti vůli rodičů, a je stále dost nešťastná.“

„To je mi líto. Všichni ji vždycky tak chválili. Opravdu je tak hezká?“ táže se princ.

„Ošklivá zřejmě není. Žijeme daleko od sebe, však znáte ty příběhy o vztazích macechy a nevlastního syna. Raději se držím stranou.“

Za necelý týden chlapce přivedli. Jeho krása není bez vady, ale má přirozený půvab a je vidět, že je zřejmě z dobrého rodu. Princ si bere sám na starost jeho výchovu a snaží se, aby si dobře rozuměli. Páže je naplněno obdivem k Jeho Výsosti a upřímně se ze své nové služby těší.

Princ se ho pomalu počíná vyptávat na sestru, ale hoch odpovídá jen na přímé otázky. Jeho zamlklost uvádí Jeho Výsost do rozpaků. Promluví hoch vůbec? Přesto se princ obratně vyptává dál, ač si je vědom, jak trapné by bylo vzbudit v pážeti třeba jen stín podezření. Ale dětská mysl se takovými směry příliš neubírá.

Paní tedy záhy dostane princův list z bratříčkových rukou. Jaký údiv: není mocna slzy. Bojí se sice, co si to dítě pomyslí, ale když ten list vidí, nedá jí to, aby jej nedočkavě nerozvinula. Drží jej tedy těsně u obličeje a dbá, aby do listu nebylo vidět.

Opravdu dlouhý dopis.

*„Vše se mi zdálo,
teď čekám na další sen.
Zalitým okem
počítám záblesky dní,
nekonečný tok nocí.*

Těch bezesných nocí...“

„Tak obdivuhodné písmo a překrásný sloh, ta duchaplná elegance. Toho přece nejsem hodna, je to až neuvěřitelné.“ Zrak paní Ucusemi, malé Cikádky, pomalu zastírá mlha. Přemýšlí o nevyzpytatelných cestách osudu a usíná.

Nazítrí povolá princ páže k sobě, pouští je domů a za to žádá, aby mu přinesl odpověď.

„Vyříd, že takové listy nikdo číst nebude,“ řekne sestra.

„To nemohu,“ usmívá se páže. „Jeho Výsost mi kladla na srdce, abych přinesl odpověď.“

Paní se stydí. I tou poznámkou jsem přiznala víc, než jsem měla, pomyslí si a nesmírně jí to mrzí. „Na tyhle věci máš ještě čas. Raději podobné vzkazy nepřijímej.“

„A co mám tedy dělat? Rozkaz je rozkaz.“

Princ žádá, aby mu páže bylo nablízku, a kárá je: „Včera jsem na tebe celý den čekal. Nemáš mě tak rád jako já tebe.“ Hoch zčervená.

„Kde máš odpověď?“ pokračuje princ, a když mu chlapec vše vypoví, řekne jen: „Zklamal jsi mne, nejsi k ničemu.“ Ale hned mu zas svěří další list. „Nevíš asi, že jsem tvou sestru znal dřív než ten starý mamlas, ten guvernér. A ona, že nemám žádná ramena, že prý ve mně nenajde mužnou oporu. Tak si tedy našla patrona, který je při těle, a teď si ze mne utahuje. Ale ty mne přece chápeš, vid, ty můj chlapečku... A ten její ‚mužný‘ ochránce? Ten má už pomalu na kahánku.“

Ano, tak je to, libuje si princ – opravdu jsem to neměl v životě lehké – a baví se v duchu výtvoř vlastní fantazie a duchaplnosti. Páže musí být stále u něho, princ je tedy bere i k Jeho Veličenstvu. Ve své krejčovské dílně pak dá chlapci pořídit nejlepší šaty a pečuje o něho doslova jako o vlastního. Také vyměněných dopisů přibývá. Jenže

tenhle hoch je tak nezkušený. Ať se snaží sebevíc, tu a tam některý dopis ztratí.

„Ke všemu se o mně začne říkat, že jsem také indiskrétní,“ myslí si princ. „To si opravdu nezasloužím. Čím vyšší stav, tím více řečí.“

Jeho odpovědi na dopisy jsou teď opatrnější. Paní si jen matně uvědomuje, že myšlenky a city, které princ nyní naznačuje jen letmo, jsou bezesporu nevšední, a dlouho bude litovat, že poněkud nepřiměřeně odhalila své vlastní roztoužení.

Ve skutečnosti však vzpomínka na paní neschází princovi z mysli ani na okamžik. Vidí ji před sebou a touha mu drásá srdce. Nedokáže zaplašit vzpomínky na bolest, kterou jí způsobil a za kterou se tolik stydí. Kdyby byl ale příliš lehkomyšlný a pokusil se k paní tajně přiblížit v onom domě, kde stěny mají oči, jeho nevhodné chování by se rázem rozkřiklo. Je mu jí upřímně líto, ale břemeno jejího utrpení sdílí v duchu s ní.

Princ poté strvil několik dní v císařském paláci jako kdysi. Prostě čeká, až božstvo středu zprostí klatby směr, jímž se hodlá ubírat. Pak se vydá na cestu, předstíraje, že míří do manželčina domu, pojednou však se obrací jinam.

Guvernér provincie Kii je překvapen. Uctivě vyjadřuje radost nad nečekanou návštěvou. Jaká pocta, že se Jeho Výsost přišla opět pokochat vedením vody v mé zahradě! Princ už během dne poslal paní po pážeti zprávu o svých záměrech, v níž jí upřímně ujišťuje o svých citech. Přivykl již být s pážetem tak často, že si je k sobě pozve i večer před odjezdem.

Paní přijala vzkaz a ví, že tak důmyslné přípravy nejsou projevem povrchního vzplanutí. Ale pokud nebude dostatečně hrdá, pokud se beze všeho poddá, její duch poklesne zpět do bahna onoho ponížení, na něž sotva pozapomněla, a rozjitří bolest a děs, jež visí nad její hlavou jako tíživá noční můra.

Paní si neví rady. Odmítá čekat, až princ učiní první krok, až prostě podnikne, co si zamane.

Když páže odjede, poznamená paní:

„Tady vedle pokoje pro hosty nebudu. Necítím se dobře, a tak si nechám udělat masáž v jiné místnosti, o které lidé nevědí.“

Přestěhuje se tedy do pokojíku při spojovací chodbě, který si pro sebe upravila komorná Čůdzó.

Princ se zatím rozhodne poslat služebnictvo předčasně na lože a opět chce, aby páže paní vyhledalo a doručilo jí vzkaz, ale hoch ne a ne sestru najít. Pravda, prohledal již, co se dalo, i do kryté chodby vlezl. Teprve po značném úsilí ji objeví. Je zoufalý a se slzami v očích si stěžuje, že mu Jeho Výsost jeho nespolehlivost vytkne.

„Nemáš takové úkoly přijímat. Lidé říkají, že to přivolává neštěstí, když malé dítě pobíhá s podobnými vzkazy,“ straší ho paní a odhání jej. „Řekni, že ti není dobře, a zes nařídil služebným, aby u tebe zůstaly a mnuly ti záda a ramena. Každý ví, že tohle poslíčkování není nic pro tebe.“

V duchu si však paní říká: Proč jen mám tak vysoké postavení? Kdybych nebyla guvernérovou chotí a žila ještě v rodném domě, k němuž mne poutá tolik vzpomínek na zesnulého otce a matku, mohla bych prince občas i přijmout. Jistě by to byl krásný zážitek. Co si Jeho Výsost pomyslí o té mé do nebe volající těžkopádnosti, s níž trapně předstírám, že nevím, oč jde?

Je jí krušno u srdce, i když si tu bolest způsobila sama. Již dávno si není jista upřímností svého odmítání. Tentokrát mi osud přířkl opravdu nezáviděníhodnou roli. Dobrá, rozhoduje se paní, přijímám ji. Budu chladná a nedostupná.

Princ zatím leží a čeká. Bojí se, aby hoch všechno nepokazil, je tak nezkušený. Když slyší, že neuspěl, pomyslí si: „Jak neoblomné srdce ta žena má! Je vůbec možné, aby někdo byl tak zatvrdělý? Jak mne ta žena ponižuje!“

Pážeti se může srdce ustrnout.

Princ dlouho mlčí, jen hluboce vzdychá. Přemítá, jak je život na tomto světě nesnesitelný. Pak začne psát. Připomíná si pověst o podivném bájném jalovci na pláni Sono, mizícím stromu, který má podobu obráceného koštěte:

*„Jsi přelud, naděje?
Bájný strom tvaru koštěte
na pláni Sono?
Kam mne to zanesla
perut jalového snění?!“*

Paní přece jen nespí. Ihned posílá odpověď:

*„Na kraji lesa,
daleko od panských očí
vyrostl ten strom.
Zřejmě se propadl studem
před vaší vznešeností.“*

Při pohledu na chlapce se paní neubrání dojetí. Hoch nemůže usnout vzrušením a chodí stále sem a tam. Paní se bojí, že probudí celý dům a vyvolá nežádoucí pozornost. Všichni už spí, taková obyčejná noc. Princ se cítí osamělý. Je pojednou tak nespív, propadá trudným myšlenkám... Skličuje ho nezvyklé chování ženy, která se ode všech liší. Na jedné straně soudí, že ho taková žena přitahuje, ale zároveň ho její jednání také pobuřuje a naplňuje pocitem bezmoci. Chtěl by jí vzkázat, ať si jde po svých, ale neodhodlá se k tomu. Pak chlapci nařídí: „Ukaž mi, kde se tvá sestra vlastně skrývá.“

Ale ten říká jenom: „Ten pokoj je zcela nepřístupný. Je dobře uzamčen a kolem je plno lidí. Raději to ani nezkoušejte.“

Hoch je tak smutný. Neví, jak pánovi pomoci. „Jen ty mne neopouštěj,“ vyčítavě žadoní princ a přeje si, aby chlapec ulehl vedle něho. Páže se těší z princovy mladické svěžesti a přívětivé náklonnosti, sklání se před jeho vznešeným půvabem. Oč byla sestra chladnější, o to milejší a přitažlivější je nyní pro Jeho Výsost tento hoch.

Aspoň tak mi ten příběh vyprávěli.

Prázdný zámetek cikády

Princ není s to usnout a říká: „Nejsem zvyklý na to, že bych byl někomu nesnesitelně odporný. Dnes večer jsem poprvé poznal, že v životě nejde vždycky všechno, jak by si člověk přál. Cítím se pokorěn a nevím, jak žít dál.“

Hochovi na lůžku vyhrknou slzy dojetí. Je tak roztomilý. Drobné tělíčko a nepřilíš dlouhé vlásky, jichž se princ ve tmě dotýká, Jeho Výsost velice vzrušují. Chlapec mu tolik připomíná svou sestru. Nebo je to jen klam rozbourané mysli? Od prince není laskavé, když lpí na paní víc, než je třeba, když se jí snaží vyhledávat a přesvědčovat. Celou noc se trápí upřímným pocitem viny vůči tomuto chlapci, ale již s ním nerozmlouvá jako dřív a odjíždí ještě před svítáním. Páže naopak sleduje s obavami utrpení Jeho Výsosti prince Gendžiho, ale zároveň mlčí a svou bolest uzavírá hluboko ve svém nitru.

Také paní se nesmírně trápí a marně čeká na další dopis. Říká si, že Jeho Výsost se jí už nabažila. Bolelo by ji, kdyby ji princ náhle, bezohledně opustil, ale neuleví se jí ani, když se takhle bezvýchodná láska potáhne dál a dál.

Nejraději by s ní při nějaké vhodné příležitosti skoncovala, ale při které? Paní je stále častěji duchem nepřítomna, stále častěji upírá zraky do prázdna.

Princ si je také vědom, že ženu mučí, ale k rozhodnému kroku se ne a ne odhodlat... Stydí se dokonce pohlédnout pážeti do očí.

„Nejspíš bych si zoufal. A víš, proč se tolik trýzním? Marně se s paní snažím rozejít, prostě to nedokážu. Je to opravdu strašné! Pomoz mi najít vhodnou příležitost a sjednej mi s ní schůzku,“ opakuje znovu a znovu. Chlapce takové přání nepotěší, ale má aspoň radost, že ho princ potřebuje. Jeho mladičké srdce se chvěje čekáním na chvíli, kdy prince povede k cíli.

Jednoho dne, když guvernér provincie Kii už odjel do místa svého pověření a dámy a služební si dopřávají trochu oddechu, usedne princ skutečně do chlapcova nenápadného vozu, aby se s ním vydal do večerního šera, ke guvernérovu domu.

Hoch je ještě tak malý, nepoplete nic? strachuje se princ. Ale na dlouhé otálení není čas. Spěchají ke bráně, dokud je ještě otevřena, a v nenápadném převleku opouštějí palác. U cíle pak dají vůz vtáhnout dovnitř postranním vchodem, kde není mnoho lidí, a páže pomůže princovi vystoupit. Protože je ještě malý, stráža a služebnictvo mu skoro nevěnují pozornost, jde to tak snadno. Chlapec prince nechá stát u rohových dveří na okraji východní stěny a sám zatím klepe na zamřížované dveře uprostřed stěny jižní. Tlumeným hlasem se dožaduje vstupu.

Je slyšet hlas dámy, která říká: „Je sem vidět.“ Jiná odporuje: „Proč chcete zavírat okenici, když je tak horko?“ – „Celý den je tu sestra pana guvernéra, paní ze Západního křídla. Hraje s dámami go.“

Princi se zachtělo nahlédnout, jak hrají, a neslyšně se protáhne mezi záclonou a mřížkovanou okenicí. Protože okenice, pod kterou před ním proklouzlo dovnitř i páže, zůstává stále pozdvižena, je mezerou vidět dovnitř. Princ k mřížce přistoupí a nahlíží do západního křídla. Okraj zástěny, která tam stojí, je v jednom místě přehnut. Také závěs na přenosném stojanu, který měl pohledu dovnitř bránit, je pozvednut. Snad proto, že je takové horko. A tak je pohled dovnitř volný.

Vedle hráček stojí olejová lampa. Princ se nejprve dívá, zda osoba, která je k němu obrácena bokem a opírá se o sloup ve stěně, není ona, po níž touží. Žena má na sobě jednoduché letní kimono z tmavofialového brokátu a přes ně cosi, co princ dost dobře nedokáže rozeznat. Je drobnější tváře a menší postavy a zřejmě chce být nenápadná. Snaží se, aby jí ani její spoluhráčka neviděla do tváře. Také ručky má tenounké, nejraději by je skryla v rukávech.

Druhá hráčka sedí tváří přímo k východu, a tak ji princ vidí celou. Má na sobě tenké kimono z bílého hedvábí a přes ně jakoby nedbale přehozený cenný obřadní přehoz s vistáriovým nádechem. Prsa má hráčka lehce poodhalena, šat jí stahuje jen tkanice šarlatových nohavic. Jak volně způsobí! A pleť má ta dívka tak bělostnou... Je opravdu velmi hezká, poněkud kulatějších tvarů a vyšší postavy. Má nápadně utvářený obličej, výrazné čelo, vyzývavé oči a ústa. Jistě ráda přitahuje pozornost. Hladké vlásky nejsou příliš dlouhé, ale poutají pozornost půvabným zastřížením